

Ernazarova G.O. Chudakova V.P.
Yakubova M.Y. Oblaqulov Sh. D.

KREATIV PEDAGOGIKA ASOSLARI

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI**

CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

KREATIV PEDAGOGIKA ASOSLARI

O'quv qo'llanma

Mualliflar:

Ernazarova Gulnora Oblaqulovna

Chudakova Vera Petrovna

Yakubova Marhabo Yusufovna,

Oblaqulov Sherali Davronovich

Toshkent-2023

«Nazokathon ziyo print»

UO*K 37.0;159.9;001
KBK 74.2;88
E-35

Ernazarova G. O., Chudakova V. P., Yakubova M.Y., Oblaqulov Sh. D./ Kreativ pedagogika asoslari / O'quv qo'llanma. - Toshkent: «Nazokathon ziyo print», 2023. - 170 bet.

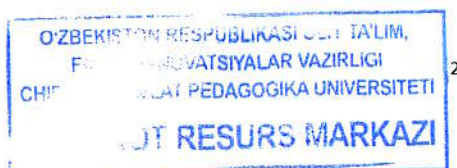
Ushbu o'quv qo'llanma kreativ pedagogika fanidan ilmiy-amaliy bilim, konikma va malakalarni shakllantirish va rivojlantirish masalasiga bag'ishlangan, magistraturaning 5A110902 – Pedagogika va psixologiya yo'nalishi talabalari tanlov fani uchun mo'ljallangan bo'lib, undan pedagogika fanlari o'qituvchilari, malaka oshirish kursi tinglovchilari, bakalavriatning pedagogika yo'nalishlari talabalari ham foydalanishlari mumkin.

Данное учебное пособие посвящено вопросам формирования и развития научно-практических знаний, умений и навыков по дисциплине креативная педагогика, предназначено для конкурсной дисциплины студентов направления 5A110902 – Педагогика и психология магистратуры и может быть использовано преподавателями педагогических наук, слушателями курсов повышения квалификации, студентами педагогических направлений бакалавриата.

This training manual is devoted to the formation and development of scientific-practical knowledge, conics and skills in the field of creative pedagogy, 5A110902 – pedagogical and psychological direction of the master's degree students are designed for the subject of choice, it can also be used by teachers of Pedagogical Sciences, listeners of the course of professional development, students of pedagogical directions of

- Mulliflar:** **p.f.d., prof. G.O.Ernazarova-** Chirchiq davlat pedagogika universiteti, "Umumiy pedagogika" kafedrası professori, p.f.d.
Chudakova Vera Petrovna –PhD, Ukraina milliy pedagogik fanlar akademiyasi pedagogika instituti bosh ilmiy xodimi
Yakubova Marhabo Yusufovna, Oblaqulov Sherali Davronovich - Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti, ilmiy-tadqiqotchilari
- Taqrizchilar:** **p.f.d.,prof. X.Ibraimov** Qori Niyoziy nomidagi O'zbekiston pedagogika fanlari ilmiy tadqiqot instituti direktori
p.f.d.,prof. Ximmataliyev D.O. CDPuning "Pedagogika va menegment" kafedrası professori

ISBN 978-9943-8977-4-8

© Ernazarova G. va b., 2023
© «Nazokathon ziyo print», 2023

Kirish

"Kreativ pedagogika asoslari" fanimagistratura talabalarini kreativ pedagogikaning nazariy asoslari, tamoyillari, pedagoglarda kreativlik sifatlarini rivojlantiruvchi metod, vosita va texnologiyalar bilan tanishtiradi. Ularda o'quv va ma'naviy-ma'rifiy ishlar jarayonini, talabalarining pedagogik ilmiy-tadqiqot faoliyatlarini samarali tashkil etishga nisbatan kreativ yondashish malakalarni rivojlantiradi.

Mashg'ulotlar uchun didaktik ishlanmalar tayyorlash, nazariy va amaliy mashg'ulotlar uchun o'quv topshiriqlari turlarini belgilash, o'quv topshiriqlarini ishlab chiqish, o'quv topshiriqlari uchun ish qog'ozlarini hamda o'quv fanlari bo'yicha sinov topshiriqlarini tayyorlashga kreativ yondashish ko'nikmalarini shakllantirish, mavzu mohiyatidan kelib chiqqan holda to'liq, g'oyaviy mazmun va ilmiy asoslarga ega, amaliy qiymatga ega o'quv materialini tayyorlay olish, mashg'ulotlar uchun mo'ljallangan o'quv materialining vizual xususiyat kasb etishiga erishish, keyslar va darajali testlar to'plamini shakllantirish borasidagi ko'nikmalarining malakaga aylanishini ta'minlash kabilar kreativ pedagogika asoslari kursini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladi.

"Kreativ pedagogika asoslari" mazmunida "Kreativlik" va "Kreativ pedagogika" tushunchalarining mohiyati, kreativ pedagogikaning maqsadi, vazifalari, ob'ekti va predmeti, tarkibiy tuzilmasi va muhim kategoriyalari, ilmiy tadqiqot metodlari, pedagoglarning kreativlik sifatleri, kreativlik imkoniyatlari va malakalari, pedagoglar kreativ imkoniyatining muhim darajalari va ularni aniqlovchi mezonlar; pedagoglarda kreativlik sifatlarini rivojlantirishning samarali yo'llari va shartlari, pedagoglarda kreativlikni rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi omillar, pedagoglarning kreativlik sifatlariga egaliklarini aniqlash shakllari, metod va vositalari, pedagoglarda kreativlik sifatlarini rivojlantirish bosqichlari, metod va vositalari to'g'risidagi bilimlarga ega bo'lishi pedagogik kreativlik sifatlarini egallashi ko'zda tutilgan.

1-modul: Kreativ pedagogikaning umumiy asoslari

Mavzu. "Kreativlik" va "Kreativ pedagogika" tushunchalarining mohiyati va pedagogik kreativlikning dolzarbligi

Reja:

1. "Kreativlik" va "Kreativ pedagogika" tushunchalarining mohiyati
2. Kreativ pedagogikaning maqsadi, vazifalari, ob'ekti va predmeti.
3. Kreativ pedagogikaning tarkibiy tuzilmasi va asosiy kategoriyalari.
4. Kreativ pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
5. Kreativ pedagogikaning ilmiy tadqiqot metodlari.

Tayanch tushunchalar: *kreativlik, pedagogika, "Kreativ pedagogika" fani, fanning maqsadi, fanning vazifalari, fanning ob'ekti, fanning predmeti, fanning tarkibiy tuzilmasi, fanning asosiy kategoriyalari, Kreativ pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi, ilmiy- tadqiqot metodlari.*

Mamlakatimizda mustaqil hayotga kirib kelayotgan yoshlarimizga kasb sirlarini egallashi, sog'lom raqobatga asoslangan mehnat bozorida o'z o'rniga ega bo'lishi uchun zamin yaratishni bugun zamonning o'zi talab qilmoqda. Davlat dasturi hamda boshqa huquqiy-me'yoriy manbalarda mutaxassislar kasbiy tayyorgarligini shakllantirish uzluksiz ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan ta'limiy islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilayotganligini yana bir bor tasdiqladi. Ta'lim jarayoni o'z mazmun-mohiyatiga ko'ra bo'lajak mutaxassis uchun kasbiy faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarni rivojlantirish hamda o'z-o'zini kasbiy va shaxsiy shakllantirish davri hisoblanadi. Kasbiy ta'limning mazkur davrida bo'lajak mutaxassis kasbiy, intellektual, kreativ va innovatsion shakllanish bosqichlarida faol sub'ekt sifatida ishtirok etadi va o'z imkoniyatlarini amalga oshiradi. Shu orqali unda tanlagan kasbiy faoliyatiga nisbatan qadriyatli yo'nalganlik, ongli motivatsiya va bilish faolligi rivojlanib, zaruriy kasbiy tayyorgarlik shakllanib

boradi. Mavjud holat bo'lajak o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini shakllantirish jarayonida o'qituvchi va ta'lim oluvchi o'rtasidagi interaktiv hamkorlikni va mustaqil – ijodiy munosabatlarni talab qiladi.

O'qitish jarayoniga innovatsion hamda ijodkorlik yondashuvlarini qaror toptirishga bo'lgan ehtiyoj "Kreativ pedagogika"ning pedagogik turkum fanlar orasida mustaqil fan sifatida shakllanishiga sabab bo'ldi.

Kreativ pedagogika asoslari pedagogika fani, umumiy va kasbiy pedagogika hamda pedagogik psixologiya, ta'lim texnologiyasi kabi fanlarning metodologik g'oyalarga tayanadi.

"Kreativ pedagogika" fanining umumiy asoslari mutaxassis, shu jumladan, bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kamol topishlari uchun zarur shart- sharoitni yaratishga xizmat qiladi.

Shaxsning mutaxassis sifatida kasbiy kamol topishi, rivojlanishi o'z mohiyatiga ko'ra jarayon tarzda namoyon bo'ladi.

Kasbiy yetuklik inson ontogenezing muhim davrlari kasbiy kamol topish, rivojlanish g'oyalarining qaror topishi (14-17 yosh)dan boshlanib, kasbiy faoliyatning yakunlanishi (55-60 yosh)gacha bo'lgan jarayonda kechadi.

Ijodkor shaxsning shakllanishi va rivojlanishi uning ichki va tashqi olami o'zgarishining o'zaro mos kelishi, ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitlar hamda inson ontogengizi – tug'ilishidan boshlab to umrining oxiriga qadar uzluksizlik, vorislylikni taqozo etadigan faoliyat bilan bog'liq.

Kreativ shaxsning shakllanishini shaxsning ma'lun yo'nalishda bajarilgan ijodiy faoliyat va ijodiy mahsulotlarni yaratish borasidagi rivojlanishi deb atash mumkin. Ushbu jarayon:

biologik va ijtimoiy omillar,
shaxsning faolligi va kreativ sifatlari,
mavjud shart-sharoit,
hayotiy va kasbiy shartlangan hodisalarga bog'liq.

Shaxsda kreativlik sifatlarini rivojlantirish jarayonini anglash uchun avvalo, "Kreativlik" tushunchasining ma'nosi haqida to'xtalib o'tamiz:

Ken Robinsonning fikriga ko'ra, "Kreativlik – o'z qiymatiga ega original g'oyalar majmui" sanaladi.

Gardner esa o'z tadqiqotlarida ushbu tushunchani shunday izohlaydi: "Kreativlik – shaxs tomonidan amalga oshirilaigan amaliy harakat bo'lib, u o'zida muayyan yangilikni aks ettirishi va ma'lum amaliy qiymatga ega bo'lishi lozim".

Emebayl esa, **"Kreativlik- muayyan soha bo'yicha o'zlashtirilgan puxta bilimlar bilan birga yuqori darajada noodatiy ko'nikmalarga ham ega bo'lish"** demakdir deb fikr yuritadi.

Patti Drapeau nuqtai nazariga ko'ra, "Kreativ fikrlash, eng avvalo, muayyan masala yuzasidan har tomonlama fikrlash" sanaladi. Har tomonlama fikrlash talabalardan o'quv topshiriq, masala va vazifalarini bajarishda ko'plab g'oyalarga tayanishni talab etadi. Bundan farqli ravishda bir tomonlama fikrlash esa birgina to'g'ri g'oyaga asoslanishni ifodalaydi.

Yuqorida bildirilgan fikrlarga tayangan holda "kreativlik" tushunchasini quyidagicha sharhlash mumkin:

Kreativlik (lot., ing. "create" – yaratish, "creative" – yaratuvchi, ijodkor) – individning yangi g'oyalarni ishlab chiqarishga tayyorlikni tavsiflovchi va mustaqil omil sifatida iqtidorlikning tarkibiga kiruvchi ijodiy qobiliyati

S.M. Godninning ishlarida talabaning shaxsiy xislatlari pedagogik jarayonning sub'ekti sifatida yoritiladi. Unga quyidagilarni kiritadi: o'qitishning hozirgi va kelgusi bosqichlari uchun qabul qilingan o'quv - tarbiya jarayonining maqsadi, vazifasi va ko'rsatmalarini anglay bilish; intellektual mehnatning yangi tadbirlarini egallash; maqsadga muvofiq kasbiy o'z-o'zini tarbiyalash va mustaqil tahsil olish,

qiyinchiliklarni a'lo darajada yenga bilish, o'sish va mustahkam o'rin egallashning kengayotgan intellektual va kasbiy imkoniyatlari, istiqbollari bilan qoniqish, o'zining sotsial roli, funktsiyasini bajarishda faol munosabatda bo'lish.

Innovatsion pedagogik jarayonning muhim unsurlari shaxsning o'z-o'zini boshqarishi va o'zini-o'zi safarbar qila olishi hisoblanadi. Uning eng muhim yo'nalishlaridan biri talabalarning bilish faolligini rivojlantirish. Bunday yo'nalish talabalarning o'quv ishlarini faollashtirish, ularning kasbiy ixtisoslashishini aniqlab olish faolligini o'z ichiga oladi. O'qituvchining innovatsion faoliyatiga yaratuvchilik jarayoni va kreativ faoliyat natijasi sifatida qarab qaraladi.

V.A.Slastenin o'qituvchining innovatsion faoliyatini tuzishda unga akmeologik jihatdan yondashadi.

Akmeologiya (akme) - yunoncha oliy nuqta, o'lar, gullagan, yetuk, yeng yaxshi davr degan ma'nomni bildiradi. B.G. Anan'ev, N.V. Kuzmina, A.A. Derkach va boshqalar kasbiy faoliyatning samarasini oshirish bilan yo'g'rilgan inson hayotining eng ijodiy davrlari, yetuklik bosqichlari to'g'risida fikr yuritadilar. Ular yetuk